

بسم الله الرحمن الرحيم

علم و علم‌آموزی یکی از فضایل اخلاقی است که مورد نظر خداوند حکیم بوده و انبیا و معصومین علیهم‌السلام همواره بدان تشویق و ترغیب نموده‌اند. اندیشمندان و فرهیختگان دینی نیز بر این مهم تأکید ورزیده و در کتب مستقل به آن پرداخته‌اند.

خداوند در کلام الله مجید مقام خشیت را از آن بندگان عالم بر می‌شمرد: ﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾ (فاطر/۲۸). البته علم در کلام متکلمان مسلمان در سه قالب آمده است: بخش اول که علم ذاتی و مربوط به حضرت باری (جل و علا) است؛ همواره با او بوده، کم و کاست ندارد و ذاتی اوست. این بخش تنها به حضرت احدیت تعلق دارد. بخش دوم، علم لدنی یا موهبتی است. این علم از جانب حضرت حق به انبیا، اولیا و برخی از بندگان صالح خدا اعطا می‌شود. بخش سوم، علم اکتسابی است که طالب علم با تلاش و ممارست از استاد و معلم آن را می‌آموزد.

آنچه منظور نظر عالمان دین از علم در روایات اسلامی است، نورانیت و راهنما بودن علم است:

«العلم نور یقذفه الله فی قلب من یشاء»؛ «علمی که نورانیت دارد انسان را به سر منزل مقصود رسانده و مقام خشیت را برای او به ارمغان می‌آورد» (مصباح‌الشریعه، ص ۱۶).

مسئله قابل توجه این‌که واژه «جهل» در فرهنگ دینی گاهی مقابل «عقل» آمده؛ آنچنان‌که در کتاب شریف کافی جلد اول در رابطه با جنود عقل و جنود

جهل سخن می‌گوید، و گاهی در مقابل واژه «علم» آمده است. از این‌رو، می‌توان گفت هم شریعت (علمی که منتهی به نورایت می‌شود) و هم عقل هر دو مخالف و متضاد واژه جهل هستند و نه علم و نه دین هیچ‌یک با جهل و نادانی سازگاری ندارند.

و از این روست که خداوند در قرآن می‌فرماید: ﴿يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ﴾؛ «کسانی که ایمان آورده‌اند و کسانی که علم به آنان داده شده است درجات [متعدد و والایی] نزد پروردگار دارند.» بدین معنا که مؤمنان اگر چه جایگاه ویژه‌ای نسبت غیرمؤمنان دارند، جایگاه مؤمنان عالم نسبت به دیگر بندگان صدها بار برتر و بالاتر است.

فصلنامه علمی - ترویجی اخلاق مفتخر است در هر شماره به پاره‌ای از مفاهیم و آموزه‌های اخلاقی پرداخته و با استفاده از اندیشه‌ی کاوشگران عرصه‌ی اخلاق تبیین و ترویج آموزه‌های اخلاقی را در قالبی نوین ارائه نماید. فصلنامه بر خود فرض می‌داند از تمامی صاحب‌نظران، فرهیختگان و علاقه‌مندان کاوش در حوزه‌ی اخلاق دعوت نماید تا با مقالات فاخر خویش بر غنای فصلنامه بیفزایند.

هم‌چنین از تمام عزیزانی که در این شماره ما را یاری نمودند صمیمانه تشکر می‌نمایم.

با سپاس
حبیب‌رضا ارزانی
سردبیر